



# Programrapport

---

**Programmets namn:**

Masterprogram i biblioteks- och informationsvetenskap, distansutbildning

**Ladokkod:** BMBD121h

**Antal högskolepoäng:** 120

**Årskull:** antagna HT 2021

**Programansvarig:** Mikael Gunnarsson, Emma Berge Kleber (fr o m HT23)

---

## *Kommentarer kring svarsfrekvens i studentvärderingen, samt övriga underlag*

Studenternas synpunkter på programmet har inhämtats via en *programvärderingsenkät* vid terminsslut våren 2023.

Det finns inget enkelt och samtidigt pålitligt sätt att framställa en förteckning av alla studenter som antagits till utbildningen höstterminen 2021 på, varför en enkät inte har kunnat riktas till alla (och endast) de studenter i aktuell grupp som den här utvärderingen avser. Samtidigt är det ett flertal av dessa studenter som inte påbörjat sista terminen än, kanske inte ens sista året, varför programansvarig därmed bedömer att sådana svar också skulle ge en skevhet i svaren och enkäten en mycket låg svarsfrekvens. Av de svar som inkommit kan vi dock anta att 11 studenter av de 16 som besvarade enkäten tillhör den grupp som började 2021 (om vi utgår från att deras lämnade uppgifter är korrekta m a p när de började).

Enkäten har därför distribuerats till alla studenter som antagits till utbildningens sista kurs våren 2023, totalt 53 stycken.

Programansvarig bedömer att tillskottet av 5 svarande som egentligen hör till tidigare studentkullar ändå bidrar med värdefull input, varför deras svar ingår i under-

laget.

Kursrapporter är relativt enkla att lokalisera för kurser från hösten 2021 och framåt, om kursansvarig följt anvisningarna och arkiverat flera kopior av rapporterna på olika platser i Canvas i de fall kurserna givits för flera studentgrupper. Kursrapporter förefaller saknas för följande kurser:

- *Biblioteks- och informationsvetenskap som forsknings- och professionsområde, HT21,*
- *Användare och informationspraktiker i digitala miljöer, VT22,*
- *Forskningsmetoder, HT22,*
- *Projekt i kultur- och informationsverksamheter, HT22, samt*
- *Masteruppsats, distans, VT23.*

Den här programrapporten har tagits fram av programansvarig med ovan nämnda underlag, och insyn från tillträdande andra programansvarig Emma Berge Kleber. De löpande programgruppsmöten som regelbundet äger rum har också fungerat som input, tillsammans med studentsynpunkter som kommit fram via möten med studenter i Zoom.

### *Analys av:*

## **Studenternas möjlighet till ansvar och delaktighet**

---

Muntliga kursvärderingar är relativt sällsynta, till stor del beroende på den tid som fordras för undervisning när studenterna är på plats i Borås. En sådan kursvärdering av utbildningens första två kurser har förr genomförts vid träffen i Borås i november, men kom att pausas under pandemin, och har ersatts av regelbundna öppna rum i Zoom under utbildningens gång, där programansvarig har lämnat utrymme för sådana värderingar. Tyvärr har de inte varit så välbesökta.

Härutöver stämmer flera kursansvariga av med studenterna under pågående kurs i mer informell form, eller i form av ”öppna rum” (även kallat ”open office hour”) i Zoom för att fånga upp studentintryck.

Muntliga kursvärderingar under utbildningens gång är potentiellt värdefulla, men svåra att arrangera med tanke på distributionsformen.

Träffarna i Borås är tänkta att utgöra möjligheter för studenterna att träffa både varandra och lärarna i kurserna och på så vis kunna leda till ökad delaktighet i utbildningen.

Studenterna har rätt att ha studentrepresentanter i sektionens ”programråd” och masterstudenter från den här kursomgången har inbjudits att delta, men ingen student har antagit erbjudandet.

## **Studenternas prestation, genomströmningstendenser**

---

Under den här rubriken förväntas förstås en uppgift om hur stor andel av den studentgrupp som påbörjade utbildningen hösten 2021 som har avslutat utbildningen med alla kurser godkända och klara och är behöriga att ta ut en examen. Vi vet att i Canvas programyta för hösten 2021 finns ca 37 förstagångsregistrerade studenter. 26 av dessa studenter är registrerade på den sista terminens examensarbete i Canvas.

Ladok ger en sammanfattande uppgift om att 54 studenter ska ha påbörjat utbildningen HT21 (kurspaketeringstillfälle), men efter kontroll av underlaget hämtat från samma källa med samma urvalsmetod kan konstateras att det snarare handlar om 36 studenter som registrerades HT21 på programmet för första gången. Det är oklart vilka studenter som räknas in i de 54, men det tycks förekomma flertalet studenter som registrerats tidigare och sannolikt också några som endast tagit några få poäng under första terminen, men underlaget innehåller utfall för 73 unika studenter, varav flertalet inte har några som helst registreringar på kurser inom programmet (sic!). Det är det utfallet med 54 studenter som redovisats föregående år när underlaget tagits fram av controller utan att justeras för skevheter. Med reservationer för någon felräkning så svarar alltså 36 studenter bättre mot vad vi betraktar som programstudenter.<sup>1</sup> Av underlaget framgår också att 8 studenter av de 54 har tagit ut en examen i oktober 2023, vilket dock inte säger något om huruvida övriga faktiskt är behöriga att ta ut en examen, och därmed har klarat utbildningens alla

---

<sup>1</sup>Det kan förstås hävdas att de studenter som avbryter utbildningen väldigt tidigt skulle tas i beaktande, men bland dessa finns många som inte gör något annat än att registrera sig på programmet, och synbarligen inte ens registrerar sig på några kurser ö h t

kurser. Det är relativt vanligt att studenter antingen underlåter att ta ut sin examen eller ansöker långt efter avslutad utbildning.

Av dessa 36 studenter framstår det annars vid en okulär besiktning som om 17 studenter har klarat examensarbetet med minst godkänt resultat i oktober 2023 – återigen utan att vi kan veta om de är klara med utbildningens alla kurser.

Vi kan alltså mot den här bakgrunden konstatera följande för programgruppen:

- Ungefär 70 % påbörjade sista terminens examensarbete inom förväntad tid
- Ungefär 50 % har klarat examensarbetet efter en första omexamination efter sommaruppehållet

Jämfört med när motsvarande data användes (för antagna HT18) så kan vi skänja en stigande tendens för den första typen av genomströmning.

UKÄs/SCBs statistik anger för masterexamen inom samhällsvetenskap en genomströmning på 53 % över fyra år (*Universitet och högskolor. Genomströmning och resultat på grundnivå och avancerad nivå 2017/2018, 2019*, urn:nbn:se:scb-2019-uf20sm1903\_pdf, s. 50). Genomströmningen för campus vs distans har en ratio på 0,85 enligt samma statistik, vilket ger en normal genomströmning på 45 % över fyra år.

## **Innehåll, undervisningsformer, examination och progression**

---

För den här kullen har utbildningen inledningsvis präglats (något lite) av kvardröjande pandemirestriktioner, och det faktum att HB tvingat fram ett byte av lärplattform, från PingPong till Canvas. Det sistnämnda är vi medvetna om har varit en grund för flertalet misstag, t ex det felaktiga antagandet att alla diskussionsinlägg genererar en notis i lärarens brevlåda och att studenter inte själva med fördel skulle kunna skapa diskussionstrådar. Här skiljer sig Canvas markant från PingPong. Kort och gott finns skillnader som vi lärare inte var medvetna om från start. Under pandemin designades också många kursytor (som i PingPong kallades kursaktiviteter) om och innehållets distribution strukturerades mot bakgrund av att alla schemalagda aktiviteter skulle äga rum i Zoom. Levande föreläsningar ersattes med videospelningar, övningspass designades för mindre grupper i Zoom mm Ö h t investerades mycket arbetstid som sedan kommit att återanvändas ogravert utan att det funnits tid till att se över aktualiteten och tillämpligheten på en normal ”blended learning” situation. Det kan finnas anledning att se över om inte inspelad video

kommit att ta över studentens uppmärksamma studietid på bekostnad av läsning av litteratur. Studenternas förväntningar på videoinspelningar och flexibel studietakt tycks också ha ökat efter pandemin. Många önskar att interaktiva aktiviteter som äger rum i Borås för närvarande studenter ska hybridiseras samtidigt och streamas för de som av någon anledning inte kommer till Borås. Det är dock en observation som kanske inte gäller för den här gruppen, som sannolikt var glada över att pandemiisoleringen bröts, utan snarar något som senare kullar givit uttryck för.

Studenternas skriftliga programvärdering uppvisar inga markanta skillnader gentemot tidigare år. I stora drag är värderingarna i såväl summativ form som i fritextform likartade, med många positiva omdömen och en del konstruktiv kritik även från de positiva, kritik som främst uppehåller sig vid innehållet i utbildningen och dess relation till inom vilket område den enskilde studenten önskar arbeta efter genomgången utbildning. Vad vi kan ana i år är dock att utbildningens inre progression tycks uppfattas tydligare än tidigare år, vilket får betraktas som en förbättring.

Att utbildningens innehåll ska motsvara förväntningarna en student har innan utbildningen påbörjats är förstås önskvärt. Vi har dock tidigare år sett exempel på att det inte varit fallet men att studenter blivit glatt överraskade i positiv mening. Vad det handlar om är i mångt och mycket i vilken utsträckning studenten tagit sig tid för att studera utbildningsinformation i form av t ex utbildningsplan i förväg. För den här gruppen är utfallet på en sådan fråga i programvärderingsenkäten betydligt mer spretig i år liksom förra året. (Däremot tycks man ha varit klar över utbildningens distributionsform från start) Var femte student har inte alls räknat med det innehåll som utbildningen haft, vilket sannolikt illustrerar att många tror sig ha sökt till en yrkesutbildning, mer specifikt en skol- och folkbibliotekarieutbildning.

Det kan ligga nära till hands att konstatera att institutionens kandidatutbildning i många stycken troligen skulle passa många bättre. Masterutbildningen är inte en bibliotekarieutbildning (om så är fallet, snarare för högskole- och myndighetsbibliotek) men förbereder väl för och ger behörighet för sådana tjänster. Kandidatutbildningen är dock inte attraktiv när den fordrar fyra års studier på halvfart (om distansvarianten väljes) och med mer obligatorisk närvaro i Borås.

I de fritextsvar som finns är avsaknaden av praktik, ett stort utrymme för teori och en direkt anpassning just till folkbibliotekens situation något som återkommer. Flera röster lyfter också fram att de inte upplever sig tillräckligt förberedda och fått tillräckligt stöd inför examensarbetet. Det handlar om så konkreta saker som verktyg för annotation av kvalitativa data och kompetens i att hantera mallen för examensarbetet i textredigeringsverktyg. Sådana önskemål torde vara hyggligt enkla att tillmötesgå inför examensarbetet och någonting för program- och kursansvariga att överväga.

## Forskningsanknytning

---

Ambitionen att forskningsanknyta programmet tar sig flera olika uttryck. Utbildningen anknyter till huvudområdet biblioteks- och informationsvetenskap, som också är det forskningsområde som flera av lärarna i programmet har sin forskarutbildning från och som är den ämnesmässiga grunden för en komplett akademisk miljö vid Högskolan i Borås. En stor andel av lärarna i masterprogrammet är själva aktiva som forskare. Endast disputerade lärare (ofta docentkompetenta) fungerar som kursansvariga och examinatorer för de obligatoriska kurserna. Kursmålen i flera av kurserna lyfter fram forskningsanknytning och kurslitteraturen är i flera fall vetenskaplig primärlitteratur. Från första kursen i programmet övar studenterna sig i att söka och läsa vetenskapliga artiklar och flera av kurserna innefattar skrivande av akademiskt präglade texter och genomförandet av egna mindre studier av systematisk karaktär. Genom föreläsningar, kurslitteratur, egensökt litteratur och examinationsuppgifter kommer alltså studenterna i kontakt med områdets vetenskapliga grund och metoder, och övar sig i att ta sig an problem med ett vetenskapligt angreppssätt. Detta bör komma till uttryck i de flesta kurser och inte minst i den avslutande uppsatskursen, där studenterna förväntas vara självständigt reflekterande, ha förmåga till problemformulering och kritiskt kunna analysera och tolka empiriska utfall.

Inte desto mindre antyder den rapport som bedömargruppen från högskolans ämnesutvärdering lämnade våren 2021 att de examensarbeten som medlemmarna fått läsa (genomförda under läsåret 2019-2020) är bristfälliga med avseende på internationella forskningsutblickar. Ett förhållande som dock kan ha att göra med det begränsade och slumpmässiga urvalet av examensarbeten. Programansvarig har inte fått omdömet exemplifierat.

Bilden av hur studenterna i enkäten säger sig ”ha fått en god bild av vilka forskningsområden som finns inom biblioteks- och informationsvetenskap” och hur forskningen bedrivs är tillfredsställande. Det kan dock understrykas att det faktum att studenterna vanligen inte kommer till utbildningen med tidigare studier i biblioteks- och informationsvetenskap och att huvudområdet särskilt ur ett internationellt perspektiv är mångvetenskapligt gör att flera aspekter på forskning helt enkelt inte kan ges utrymme inom ramen för de 45 hp kurser som inte tillhör kategorin valbara kurser, metod, professionsorienterade kurser samt examensarbete. Exempelvis kan de 15 hp kunskapsorganisation som erbjuder endast huvudsakligen beakta grundläggande färdigheter och kunskaper samt nutida utvecklingsinitiativ.

## Resurser

---

Antalet arbetstimmar som allokerats för utbildningens kurser uppgick 2021-2023 enligt tjänstefördelningsverktygens uppgifter till ca 3700 lärartimmar fördelat på lärare och doktorander enligt de principer som *controllers* använder vid beräkning, som av outgrundliga skäl blir högre på det viset än om programansvarig själv gör urvalet av data. Uppgiften är egentligen ganska ointressant i sig, men motsvarar ungefär lite mer än en lärares oupphörliga heltidsengagemang i undervisningen på programmet, givet att denne inte gör någonting annat alls inom sin tjänst.

Undervisningen (inkluderat handledning av examensarbete och examination) genomförs huvudsakligen av lektorer, docenter eller adjunkter (ca 20 % av adjunkter), medan professorer endast svarar för ca 5 %. Övrig tid (mindre än 5 %) handlar om externa resurser och doktoranders institutionstjänstgöring.

## Användbarhet och förberedelser för arbetslivet

---

Inom ramen för utbildningen erbjuds alla studenter en ”mentor” i något som in-ternt kallas ”mentorsprogrammet”. En mentor är en yrkesverksam i någon verksamhet med anknytning till utbildningens huvudområde som studenten är tänkt att ha löpande kontakt med under utbildningens gång. Syftet är att under systematis-ka former ge studenten en insyn i professionernas verksamheter och samtidigt ge professionsföreträdare en insyn i utbildningen.

En annan systematisk åtgärd för att knyta utbildningen till adekvata professioner är institutionens programråd, där regelbundna möten sker med studentrepresentanter, lärarrepresentanter, professionsföreträdare och programansvariga, för att diskutera utbildningens inriktning och utveckling. Tyvärr har det saknats studentrepresenta-tion från mastergruppen.

Under utbildningens tredje termin ges en kurs med benämningen *Projekt i kultur-och informationsverksamheter* där studenten mer ingående ska studera hur ett projekt har genomförts i en vald profession och syftar till att i någon utsträckning kompensera för en renodlad praktik (som efterfrågas av några röster i program-värderingen). Mentorsprogrammet tycks man mena utgör en bättre möjlighet att anknyta till professionerna än vad projektkursen gör. Inför starten HT23 planeras inslag från nämnda kurs att integreras i en större kurs med fokus på att genom-föra ett faktiskt projektarbete i samverkan med professioner (inte nödvändigtvis bibliotek) och en projektorienterad verksamhetsförlagd kurs med fokus på att ge

informations sökningsstöd till högskolestudenter och andra avnämare.

## *Övrigt*

Vid utbildningens uppstart varje höst görs en informell inventering, av vilken utbildningsbakgrund de studenter som börjar utbildningen har med sig. Fördelat på utbildningsområden ("utbildningsområden" i enlighet med Regeringens nomenklatur, inte Högskolans i Borås provinsiella mening) visar det alltid på en dominerande övervikt för *Humaniora* men vanligen också ett flertal med någon form av lärarutbildning (utbildningsområde *Undervisning*), så även för den här gruppen.

Utbildningens innehåll får till största delen karaktäriseras som hemmahörande inom *Samhällsvetenskap*, men också med inslag av *Naturvetenskap* (om vi räknar Informatik/Data- och systemvetenskap samt Matematik dit, vilket vanligen görs).

Här finns en motsättning på så vis att det är svårt att planera utbildningen när det inte är klart vilka förkunskaper man kan räkna med att studenterna har med sig och därmed kunna möta upp med kursinnehåll som verkligen ligger på avancerad nivå. En student med bakgrund i pedagogiskt arbete uttrycker att hen varit dåligt förberedd för innehållet, vilket är lite bekymmersamt om det är en spridd upplevelse bland de ganska många studenter som påbörjar utbildningen med pedagogiskt arbete som bakgrund.

## *Eventuella förslag till förändringar*

Det första steg som redan tagits inför starten HT22 är att splitta metodkursen i två delar för att komma ifrån olägenheterna med att 15-poängskursen placerats direkt före examensarbetet och för några studenter därmed tvingat fram ett studieuppehåll eftersom behörighet saknats. Ett annat steg är att helt utesluta s k "valbara kurser" från HT23 för att kunna bygga en homogen inre progression i programmet.

Ett utbildningsprogram på avancerad nivå har att förhålla sig till ett antal lärandemål som är såväl nationella som lokala, där de senare preciseras i utbildningspla-



nen. För att dessa lokala mål ska kunna formuleras på ett tillräckligt djup kan det argumenteras för att alla studenter bör följa samma kurser och att därmed valbara kurser inom ramen för en sammanhållen utbildning om endast två år utan krav på förkunskaper inom huvudområdet bör ersättas av obligatoriska kurser.